

105451

2

Dok.nr. 1.

DET TYSKE FORSLAG TIL ADMINISTRASJONSDRIFT AV 12/6.1940, SOM
FRA TYSK SIDE ER BETRACHTET SOM "ULTIMATUM".

1. Absetzung der Regierung Nygaardsvold.
2. " des Königshauses (Begründung kann anheimgestellt werden).
3. Ungültigkeitserklärung aller Stortings-Mandate deren Inhaber derzeit im Auslande sind.
4. (Kann Verhandlungsobject bleiben). Werden entgegen der vorstehenden Beschlüssen des Storting von Persönlichkeiten zu 1) 2) und 3) noch Rechte in Anspruch genommen, so verfällt das Vermögen der Betreffenden dem norwegischen Staate.
5. Wahl der neuen verfassungsmässigen Regierung.
6. Storting-Neuwahl wird vertagt mit der Auflage für die Regierung, Neuwahlen durchzuführen, sobald die Umstände es festatten, spätestens jedoch 3 Monate nach Friedensschluss.
7. Bis zur Neuwahl Ermächtigungsgesetz für die Regierung. Dabei wird die Regierung insbesondere ermächtigt, im Interesse verwaister Bezirke anstelle von erloschenen Mandaten neue Stortings-Mitglieder zu berufen.
8. Nachdem diese Gesetzvorlagen mit den verfassungsmässig vorgeschriebenen Mehrheiten angenommen worden sind, gibt der Regierungskommissar folgendes bekannt :

Der Führer hat mit dem heutigen Tage folgende Verfügung erlassen :

1. Der Reichskommissar für die Besetzten norwegischen Gebiete wird abberufen.
2. Zur Wahrnehmung der Interessen des Deutschen Reiches ernenne ich einen ausserordentlichen Bevollmächtigten des Führers beim Staate Königreich Norwegen.
3. Bis zur Ernennung der Persönlichkeit wird Oberpräsident Terboven mit der Führung der Geschäfte des ausserordentlichen Bevollmächtigten des Führers beim Staate Königreich Norwegen beauftragt.

Am Tage nach der Stortings-Sitzung erfolgt in feierlicher Form vor dem Stortings-Gebäude die Niederholung der Reichsdienstflagge und die Hissung der norwegischen Reichsflagge zum äusseren Zeichen dafür, dass der Storting seine verfassungsmässigen Aufgaben wieder übernommen hat.

Dok.nr.2.

PRESIDENTSKAPETS FORSLAG TIL SKRIVELSEBEHANDLET I ADM. RÅDET 22/6.1940.x)

Etterat Oslo og de omliggende distrikter den 9. april og de følgende dager var blitt besatt av de tyske tropper, og hr. Vidkun Quisling under regjeringens fravær hadde ansatt seg berettiget til å danne regjering, framstillet det seg for nordmenn av alle yrker og samfundsklasser i det besatte område som nødvendig under okkupasjonen å få etablert en ordening som sikret befolkningen mot unødige lidelser og samtidig opprettholdt Kongen og hans råd som landets eneste regjering. Av denne grunn ble administrasjonsrådet med de tyske myndigheters billigelse oppnevnt 15. april for å lede den sivile forvaltning i de besatte områder. Det ble på forhånd gjort forsøk på å komme i forbindelse med Dares Majestet for å få godkjent denne ordening. Da dette ikke lyktes, fant Høyesterett å burde foreta oppnevelsen av rådet.

Dette skritt skapte ordnede forhold, og har gitt befolkningen den trygghet som er mulig under de herskende omstendigheter.

Etterat hele landet er besatt av tyske tropper og Kongen og regjeringen har forlatt landet, er det reist spørsmål om å endre denne ordening.

Administrasjonsrådet ble 13. juni underrettet om den nyordening som fra tysk side var påtenkt. Det forutsattes her at Stortinget straks skulle innkalles og treffe beslutning i henhold til en dagsorden hvor punkt 1 gjaldt avsettelse av regjeringen Nygaardsvold, punkt 2 avsettelse av Kongehuset (begrunnelse skulle nærmere drøftes), punkt 3 erklæring om ugyldighet for alle stortingsmandater hvis innehavere er i utlandet, punkt 4 bestemmelse om formuekonfiskasjon for dem som gjør gjeldende rettigheter i strid med punkt 1, 2 og 3, punkt 5 valg av ny forfatningsmessig regjering, punkt 6 bestemmelser om utsettelse av nyvalg til Stortinget, - dog ikke ut over 3 måneder etter fredsslutningen, punkt 7 fullmætslov for regjeringen, derunderfullmakt for regjeringen til å oppnevne nye stortingsrepresentanter istedenfor bortfalte mandater. Etterat disse beslutninger var fattet skulle den tyske Reichskommissar kunngjøre bestemmelser fra der Führer om at rikskommissaren for de besatte områder tilbakkalles, og at det i stedet oppnevnes en særlig befullmektiget (sendemann) til å vareta Tysklands interesser i staten kongeriket Norge.

- x) Denne skrivelse som var bestemt for Kongen, ble av tyskerne nektet avsendt på grunn av visse uttrykk som ikke kunne godkjennes.

Dok. nr. 2

Det ble av den tyske representant nevnt at post 1 og 2 i dagsordenen var ultimative, dog således at der kunne forhandles om formen. Det forlangtes at en ordning måtte være kommet i stand innen 17. juni klokken 20.

De medlemmer av Stortingets presidentskap som har kunnet komme til stede, har derfor sammen med representanter for de 4 store politiske partier og Arbeidernes faglige landsorganisasjon vært samlet i Oslo siden 14. juni og hatt rådslagninger, delvis sammen med Administrasjonsrådet og representanter for næringslivet. Også Høyesteretts justitiarius og Oslo biskop har vært tilkalt til en del møter.

Lørdag 15. juni ble man enig om å oppnevne Justitiarius Berg, biskop Berggrav og sorenskriver Harbek til å føre forhandlinger på grunnlag av en ordning som ikke ville stride mot vår forfatning. Disse fremsatte lørdag aften forslag til en ordning, hvoretter Høyesterett skulle oppnevne et Riksråd som skulle overta Regjeringens funksjoner for såvidt angår forvaltningen innen landet. Stortinget skulle deretter innkalles for å godkjenne oppnevnelser av Riksrådet og meddele dette den nødvendige fullmakt. I henhold til forhandlernes mandat avviste de kravene om at Stortinget skulle avsette Kongehuset og Regjeringen.

Det norske forslag ble fra tysk side ikke godtatt, og det var klart at videre forhandlinger på grunnlag av forhandlernes mandat ikke kunne føre til noe resultat. De videre forhandlinger ble deretter overtatt av de tilstedeværende medlemmer av Stortingets presidentskap, forsterket med representanter for Høyre og Bondepartiet. Etter nye rådslagninger ble søndag aften 16. juni fremsatt et nytt forslag hvoretter Stortinget skulle oppnevne et Riksråd som midlertidig skulle overta de funksjoner som forfatningen har pålagt Kongemakten. Spørsmålet om den endelige ordning av landets styre skulle utstå til fredsslutningen.

Fra tysk side ble også dette forslag erklært uantagelig. Den 17. juni fremkom et tysk utkast, som inneholdt de samme bestemmelser om opprettelsen av et riksråd som det norske forslag. Dessuten ble det krevet at Stortinget skulle vedta en erklæring om at regjeringen Nygaardsvold ikke lenger har Stortingets tillit og derfor ikke lenger kan godtas som regjering, og endelig krevdes at Stortinget skulle vedta en anmodning til Kongen om å gi avkall for seg og sitt hus på sine forfatningsrettslige funksjoner. Dersom svar på denne anmodning ikke fremkom innen 2 uker, skulle Riksrådet beholde Kongemaktens funksjoner.

Da meddelelsen om Frankrikes kapitulasjon var innløpet, ble det fra norsk side antydnet en utvei at fredsforhandlinger mellom Norge og Tyskland ble innledet, og at Kongemaktens stilling skulle bli avgjort ved fredsslutningen. Men heller ikke det førte til noe.

Etter ytterligere forhandlinger mandag aften 17. juni og utover natten, og nye forhandlinger neste dag, fant Stortingets Presidentskap, (Magnus Nilssen, Moseid, Neri Valen og Thorvik) supplert med Lykke som representant for høyre, å måtte gå med på at Presidentskapet skulle rette en henstilling til Kongen om å gi avkall på sine forfatningsrettslige funksjoner for seg og sitt hus.

Sol.nr.2.

3.

Den overenskomst som på denne måte er kommet i stand, har følgende ordlyd :

1. Den fullmakt som ble gitt regjeringen Nygaardsvold i møte 9. april er ugyldig.
2. Regjeringen Nygaardsvold kan ikke lenger godkjennes som regjering.
3. Da Kongen er utenfor landets grenser er han ute av stand til å utøve sine forfatningsrettslige funksjoner.
4. Riksrådet overtar inntil videre regjeringens forretninger og Kongens forfatningsrettslige funksjoner.

Nyvalg til Stortinget utsettes til etter fredsslutningen, idet det pålegges Riksrådet å anordne nyvalg så snart forholdene tillater det, men senest 3 måneder etter fredsslutningen.

5. De stortingsmedlemmer som for tiden befinner seg i utlandet blir ikke innkalt under resten av Stortingets funksjonstid og gis ikke adgang til å ta del i møtene.

6. Inntil nyvalg får Riksrådet fullmakt til i samsvar med punkt 4 å fatte alle vedtak som er påkrevet for landets vel.

7. Norges konstitusjonelle statsform som Kongerike skal bli stående i fremtiden.

Som det vil forstås er det dessverre tyskernes ufravikelige forutsetning for denne overenskomst at Kongen etterkommer henstillingen om å gi avkall for seg og sitt hus på sine forfatningsrettslige funksjoner. .

Vi har under forhandlingene gjort det ytterste for å beholde vårt folkevalgte Kongehus. Alle som har deltatt i våre rådslagnings- og derunder alle representanter for de 4 store partier, har enstemmig sluttet opp om denne linje, både fordi vi var oppfylt av taknemlighet overfor Kongen og hans hus og fordi vi mente denne linje best ville sikre vår forfatning og landets fremtid. Når vi - da det ikke lyktes oss å få dette krav gjennomført - allikevel har funnet å måtte gå med på denne ordning som ovenfor er nevnt, er dette skjedd fordi vi anså det nødvendig for å unngå uoverskuelige følger av den art at vi mente det var uforsvarlig å bringe dem over land og folk, og som ville bli avgjørende for landets fremtid.

Vi vet med visshet hvilke følelser denne vår henvendelse vil vekke i norske sinn. Men av hensyn til folkets velferd og landets fremtid har vi måttet bøie oss for de uunngåelige konsekvenser av de begivenheter som har funnet sted.

I tillit til at Deres Majestet vil forstå vår handlemåte ber vi om å få meddelt Deres Majestets beslutning innen juli

Dok. nr. 3.

PRESIDENTSKAPETS ENDELIGE, AV TYSKERNE GODKJENTE HENVENDELSE

TIL KONGEN AV 27/6 1940.

Den norske legasjon,
London.

De tilstedeværende medlemmer av Stortingets presidentskap ber Dem med dette legge følgende henstilling fram for H.M.Kongen personlig.

Etter at Oslo og de omliggende distrikter den 9. april og de følgende dager var blitt besatt av tyske tropper, og herr Vidkun Quisling under regjeringens fravær hadde ansett seg berettiget til å danne regjering, fremstillet det seg for nordmenn av alle yrker og samfunndsklasser i det besatte område som nødvendig under okkupasjonen å få etablert en ordning som sikret befolkningen mot unødige lidelser. Av denne grunn ble Administrasjonsrådet med de tyske okkupasjonsmyndigheters billigelse oppnevnt den 15. april for å lede den sivile forvaltning i de besatte områder. Det ble på forhånd gjort forsøk på å komme i forbindelse med Deres Majestet for å få godkjent denne ordning. Da dette ikke lykkedes, fant Høyesterett å burde foreta oppnevningen av rådet.

Dette skritt bidrog til å skape ordnede forhold, og har gitt befolkningen den trygghet som har vært mulig under de herskende omstendigheter.

Etter at hele landet var besatt av tyske tropper og Kongen og regjeringen hadde forlatt landet, kom spørsmålet opp om å endre denne ordning. De medlemmer av Stortingets Presidentskap som har kunnet komme tilstede, har derfor sammen med representanter for de fire store politiske partier og Arbeiderenes Faglige Landsorganisasjon vært samlet i Oslo siden 14. juni og hatt rådslagninger, delvis sammen med Administrasjonsrådet.

På grunnlag av disse rådslagninger mellom de ovennevnte representanter ble det truffet følgende ordning med de tyske myndigheter :

" Da Kongen og hans regjering befinner seg utenfor Norge : og derfor er forhindret fra å utføre de funksjoner som etter forfatningen er pålagt dem, ser Stortingets Presidentskap det som sin plikt mot landet og folket å oppnevne et Riksråd.

Stortinget innkalles derfor for å gi sitt samtykke til dette skrift og for å treffe nærmere vedtak om Riksrådets fullmakt når det gjelder landets forvaltning.

Stortingets Presidentskap forelegger for Stortinget forslag om å fatte sådant vedtak :

Dok. nr.3.

2.

1. Den fullmakt som ble gitt regjeringen Nygaardsvold i møte den 9. april er uvirksom.
2. Regjeringen Nygaardsvold kan ikke lenger godkjennes som regjering.
3. Da Kongen er utenfor landets grenser, er han ute av stand til å utøve sine forfatningsrettslige funksjoner.

Anmerkning til punkt 3: Til dette punkt meddeler Presidentskapet at det i forståelse av situasjonen har henstillet til Kongen å gi avkall på sine forfatningsrettslige funksjoner for seg og sitt hus.

4. Riksrådet overtar inntil videre regjeringens forretninger og Kongens forfatningsrettslige funksjoner. Nyvalg til Stortinget utsettes til etter fredsslutningen, idet det pålegges Riksrådet å anordne nyvalg så snart forholdene tillater det, men senest tre måneder etter fredsslutningen.
5. De Stortingsmedlemmer som for tiden befinner seg i utlandet blir ikke innkalt under resten av Stortingets funksjonstid og gis ikke adgang til å ta del i møtene.
6. Inntil nyvalg får Riksrådet fullmakt til i samsvar med punkt 4 å fatte alle vedtak som er påkrevet for landets vel.
7. Norges konstitusjonelle statsform som Kongerike skal bli stående også i framtiden.

Som det vil forstås, er det en forutsetning for denne ordning at Kongen gir avkall for seg og sitt hus på sine forfatningsrettslige funksjoner. Og av hensyn til folkets velferd og landets fremtid retter vi, så smertelig det enn føles i norske sinn, en inntrengende bønn til Deres Majestet om å etterkomme vår henstilling herom.

I tillit til at Deres Majestet vil forstå vår handlemåte, ber vi om å få meddelelse om Deres Majestets beslutning senest den 12.juli.

Oslo den 27.juni 1940.

Dok. nr. 4.

FÖLGENDE ER DEN FULLE TEKST AV H.M. KONGENS SVAR:

London 3. juli 1940 .

Til Norges Stortings presidentskap.

Jeg har mottatt henvendelse av 27. juni 1940 fra Stortingets presidentskap og har i full forståelse av mitt personlige ansvar og av situasjonens alvor samvittighetsfullt overveiet den for vårt land så skjebnetunge beslutning som er omhandlet i presidentskapets skrivelse.

Jeg kom til Norge i 1905 etter kallelse fra det norske folk og jeg har i de forløpne år etter beste evne søkt å oppfylle de plikter som derved ble pålagt meg.

Mitt nye fedreland ble meg uendelig dyrebart og jeg ble knyttet til det norske folk med inderlige bånd. Mitt valg - sprog "Alt for Norge" har alltid vært og er fremdeles bestemmen - de for mine handlinger, og kunne jeg bli overbevist om at jeg i denne stund ville tjene mitt folk best ved å gi avkall på mitt kongelige verv, eller kunne jeg ha sikkerhet for at det bak Stortingets presidentskap i denne sak stod et flertall av det norske folk, ville jeg - hvor dypt det enn ville smerte meg å skilles fra Norge - følge den henstilling, som presidentskapet har rettet til meg.

Jeg ser av presidentskapets skrivelse, at det forslag som presidentskapet har tenkt å legge fram for Stortinget er blitt til gjennom en avtale med de tyske okkupasjonsmyndigheter i Norge. Det er sålunde ikke uttrykk for en fri norsk beslutning, men resultatet av en tvangsmakt utövd ved fremmed militær okkupasjon.

De fremgår videre av skrivelsen, at de stortingsmenn som har unndratt seg denne tvangsmakt ved å ta opphold utenfor